

Bogusław Pietrulewicz

Profesjologia w kontekście nauk o pracy : problemy teorii i praktyki

Problemy Profesjologii nr 1, 13-16

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bogusław Pietrulewicz

PROFESJOLOGIA W KONTEKŚCIE NAUK O PRACY PROBLEMY TEORII I PRAKTYKI

Streszczenie

Przygotowanie i doskonalenie zawodowe to zasadniczy obszar problematyki profesjologicznej. Przemiany procesu edukacji zawodowej w sposób szczególny wpłynęły na niedopasowanie zawodowe pracowników.

Współczesne organizacje i pracownicy stają przed wyzwaniami, które wymuszają wsparcie wielu dyscyplin nauki. Nauki o pracy są podstawowymi w procesie rozwoju zawodowego człowieka oraz rozwoju organizacji. Teoretyczne analizy i praktyczne podejmowane działania w obszarze nauk o pracy są dziś wyzwaniem szczególnym.

PROFESSIOLOGY IN THE CONTEXT OF WORK SCIENCE PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE

Summary

Preparation and professional development is an essential area of the professionology issues. Transformation process of professional education contributed to the mismatch of the employees in a special way.

Modern organizations and employees face challenges that force to support many scientific disciplines. Science jobs are essential in the professional development of human and organizational development. Nowadays the theoretical analysis and practical activity in the area of work science are a particular challenge.

Zmieniająca się dynamicznie rzeczywistość społeczno-gospodarcza w decydującym stopniu wpływa na problemy przygotowania zawodowego pracowników i ich aktywności zawodowej. Powszechna staje się potrzeba kształtowania potencjału zawodowego odpowiadającego zmiennym, zróżnicowanym potrzebom organizacji. Również pracownik dostrzega potrzebę zmiany swojego kapitału zawodowego. Zauważa, bowiem, że rynek pracy, pracodawcy poszukują pracowników o konkretnych kompetencjach zawodowych i społecznych.

Tak, więc problem nabywania kwalifikacji i kompetencji zawodowych i społecznych staje się problemem w wymiarze indywidualnym i społecznym.

Sytuację powyższą potwierdzają przemiany procesu przygotowania zawodowego nieadekwatne do wymagań gospodarki. Przede wszystkim kształcenie na poziomie średnim zdominowane przez kształcenie ogólnokształcące nie odpowiadało potrzebom rynku pracy i zatrudnienia. Problem pogłębiło odejście od przygotowania zawodowego w ramach edukacji ogólnokształcącej poprzez zaniechanie systemowego wychowania do pracy i kształcenia ogólnotechnicznego. Taka filozofia kształcenia prowadziła dzieci i młodzież obok cywilizacji technicznej, którą tworzy sam człowiek. Pozostajemy więc w przestrzeni, w której potrzeba rozwiązań modyfikujących procesy kształtowania sylwetek zawodowych pracowników aktywnych, zdolnych do kreowania zmian w otoczeniu technicznym ludzi. Przygotowanie do twórczej aktywności w cywilizacji technicznej to szczególne zadanie nauk o pracy.

Istnieje niezaprzeczalny dorobek w tej sferze w zakresie teoretycznym i praktycznym. W sferze teorii (przede wszystkim na gruncie pedagogiki pracy) można przytoczyć szeroką, wielowątkową analizę pracy jako podstawowej formy aktywności człowieka. W sferze praktyki to coraz szersze (także pozasystemowe) wspomaganie edukacji zawodowej pozwalające lepiej przygotowywać pracowników do złożonych zadań zawodowych.

Przede wszystkim podejmowane działania to reagowanie na pojawiające się potrzeby gospodarki w zakresie kwalifikacji pracowniczych. Niedopasowanie zawodowe to straty dla gospodarki, to niepowodzenia w wymiarze indywidualnym. Zaniedbania procesów przygotowania do pracy w sposób szczególny uwidacznia problem pomocy młodzieży w procesie jej określenia się zawodowego. Brak koncepcji i rozwiązań organizacyjnych pracy doradcy zawodowego w szkole ogólnokształcącej, zaniechania wsparcia młodzieży (i rodziców) w tym zakresie sprawia, że wybór ścieżki edukacyjnej, drogi zawodowej młodzieży został zepchnięty na plan dalszy w życiu szkoły. To strategiczny błąd systemu edukacji. Profesjologia wskazuje na potrzeby zmiany takiej sytuacji w zakresie indywidualnym i społecznym.

Jednakże rozwój cywilizacyjny, zachodzące zmiany w każdym obszarze życia wymuszają i wymagać będą działań systemowych.

Zapewne zawierać się one będą w zakresie:

- analizy stanu wychowania pracowniczego w systemie edukacji ogólnotechnicznej,
- analizy edukacji zawodowej w kontekście przygotowania do aktywności zawodowej odpowiednio do wymagań gospodarki,
- oceny przygotowania do kreowania własnej aktywności zawodowej człowieka itd.

Takie działania obejmować powinny sferę teorii i analizę zadań instytucji i organizacji realizujące lub wspomagające procesy edukacji zawodowej (w tym doksztalcenia i doskonalenia zawodowego).

Te zakresy naszej aktywności to wyzwanie, potrzeba i konieczność. Szczególne znaczenie w tym względzie przypisuje się roli nauk o pracy w staraniach o ich rozwiązanie.

W pewnym obszarze dostrzegając te problemy pojawiła się nowa dyscyplina naukowa, nowy obszar zainteresowań badawczych wielu badaczy. Nabywanie kwalifikacji i kompetencji zawodowych to przedmiot i zakres działań profesjologicznych. Miejsce tej dyscypliny naukowej (profesjologii) w obszarze nauk o pracy interesująco przedstawił Z. Wiatrowski¹.

Poczyniona analiza problemów procesu przygotowania i doskonalenia zawodowego dała podstawą do poszerzonego ujęcia obszarów problemowych nauk o pracy o zagadnienia ergonomii².

Problematyka przygotowania do bezpiecznej pracy, kształtowania procesów pracy i środowiska pracy (także wypoczynku, rekreacji), odpowiadających wartościom nadrzędnym – podmiotowej roli człowieka w nauce, pracy i życiu, to naczelne zadanie wszelkich procesów edukacji i pracy.

Wydaje się, że w pewnym zakresie istnieje zgodność, co do takiego ujęcia problemu. Nie zmienia to faktu, że zachodzi potrzeba dalszych badań, analiz teoretycznych i praktycznych przedsięwzięć kształtujących linie rozwoju zawodowego człowieka.

Dlatego też dostrzegając zarysowane ogólnie wyżej problemy, odpowiadając na szybki bieg zmian cywilizacyjnych skupiona w Polskim Towarzystwie Profesjologicznym grupa badaczy z różnych środowisk Kraju (i zagranicy) prowadzi poszukiwania rozwiązań w tym zakresie. Dorobek naukowy odnoszący się do zagadnień profesjologicznych w ogóle jest znaczący.

Przegląd prezentowanych prac w omawianym zakresie wskazuje jednak, że:

- dominują prace o charakterze analiz teoretycznych,
- badania empiryczne, projekty prezentacje rozwiązań praktycznych występują rzadziej.

Problem pracy (w tym zawodowej), to złożony problem obejmujący zakresem wiele dyscyplin naukowych. Nie da się opisać procesu, który obejmuje swym zakresem wiele złożonych zagadnień działalności instytucji i środowisk opisujących przebieg życia człowieka z pozycji jednej dyscypliny naukowej.

Takie podejście dominowało w trakcie obrad II Międzynarodowego Kongresu Profesjologicznego (PROFERG 2013).

¹ Z. Wiatrowski, Działalność zawodoznawcza w kontekście rozwoju zawodowego człowieka, *Problemy Profesjologii*, nr 1/2005, s. 25-31.

² Zob. B. Pietrulewicz, Career development in the context of global, organization and employee's requirements. *Metadological remarks*, [w:] Vocational education in the context of knowledge based economy, (red.) R. Lipiec, UKW Bydgoszcz 2013.

Wystąpienia plenarne, seminaria, panele w trakcie kongresu, także obrady Zjazdu Polskiego Towarzystwa Profesjologicznego, to znaczący dorobek zaprezentowany przez wielu badaczy skupiający uwagę przede wszystkim na:

- metodologii badań profesjologicznych,
- obszarach problemowych linii rozwoju zawodowego,
- wychowaniu pracowniczym w procesach edukacji i pracy,
- edukacji zawodowej i pracowniczej.

Prezentowane w Problemach Profesjologii prace naukowo-badawcze, teoretyczne i praktyczne, komunikaty naukowe, analizy, koncepcje, to dorobek niezaprzeczalny dla rozwiązywania stawianych wielu problemów.

Interesującą, potwierdzającą znaczenie omawianych zagadnień w działalności badawczej wielu środowisk była stawiana teza podczas obrad kongresowych i pracach towarzystwa potrzeba zdynamizowania badań profesjologicznych. Przede wszystkim podkreślono, że koncentrować się one powinny wokół linii rozwoju zawodowego człowieka. Głównie istotnych dla praktyki profesjologicznej badaniach systemu edukacji, bezpieczeństwa osoby ludzkiej, funkcjonowania organizacji, wspomaganie pracy człowieka itp. Przyjęto (wyznaczając zadania organizatorom), że za dwa lata, na kolejnym spotkaniu Kongresowym będzie można wskazać na wiele konkretnych teoretycznych i praktycznych rozstrzygnięć.

Bibliografia

- Pietrulewicz B., Career development in the context of global, organization and employee's requirements. Metadological remarks, [w:] Vocational education in the context of knowledge based economy, (red.) R. Lipiec, UKW Bydgoszcz 2013.
- Wiatrowski Z., Działalność zawodoznawcza w kontekście rozwoju zawodowego człowieka, Problemy Profesjologii, nr 1/2005.